

Pregled i sistematizacija dostupne građe o Juliju Skjavetiću

Ivana Petravić Zelić

Agencija za odgoj i obrazovanje
Podružnica Split
Tolstojeva 32
21000 Split
ivana.petravic-zelic@azoo.hr

UDK 78.071.1Skjavetić, J.
Pregledni rad / Review Paper
Primljeno / Received: 2. 12. 2025.
Prihvaćeno / Accepted: 8. 12. 2025.

Sažetak

S današnje točke gledišta podosta udaljeno razdoblje renesanse, svojom intrigantnošću i šarmantnom igrom svjetla i sjene nad očuvanim izvorima, potiče stalnu intrinzičnu motivaciju znanstvenika za rasvjetljavanjem nepoznatoga o nekada poznatome. Na temelju do danas poznatih i dostupnih informacija o istaknutom skladatelju jadranskih korijena, polifoničaru renesansnoga razdoblja, Juliju Skjavetiću, nastavljeno je istraživanje i rasvjetljavanje njegova životnog puta, s ciljem sistematiziranja dostupne literature o društvenom, kulturnom i glazbenom životu renesanse, ponajprije onoga u Veneciji, u kojoj se sredinom 16. stoljeća našao i sam Skjavetić.

Ovim radom nastojalo se proniknuti u neke nove rakuře sagledavanja trenutačno dostupne građe ne bi li se otvorile nove istraživačke niše sa skrivenim blagom za kojim se traga.

KLJUČNE RIJEČI: *Julije Skjavetić [Giulio Schiavetto, Schiavetti], renesansa, Venecija, madrigal, motet*

Uvod

Vrijeme intenzivnog kulturnog procvata u Europi označilo je razdoblje renesanse u rasponu od 1400. do 1600. godine, koje karakterizira ponovni interes za antičku kulturu. Brojnim inovacijama koje je donijelo, podjednako u znanosti i u umjetnosti, a time i u glazbi, to je razdoblje označilo prijelaz iz srednjega vijeka prema modernom dobu.¹ U glazbenoj umjetnosti brojni su skladatelji na temeljima franko-flamanske polifonije istraživali nove harmonijske i kontrapunktske tehnike te razvijali bogate vokalne i instrumentalne vrste. Glazba postaje sredstvom za izražavanje složenih osjećaja i ideja, i u crkvenim i u svjetovnim glazbenim vrstama, a nova glazbena obilježja koja su ocrtala ovo razdoblje, jesu upotreba modalne harmonije, intenzivan razvoj polifonog glazbenog sloga, novi glazbeni oblici poput *chanson*a i gregeske, ali i pridodavanje novih obilježja srednjovjekovnim glazbenim vrstama madrigala i moteta, koji će postati okosnicom glazbenih forma renesanse.

Na hrvatskim područjima utjecaji renesanse koji su dolazili iz Italije glavno uporište pronalazili su u dalmatinskim područjima tadašnjih hrvatskih zemalja podijeljenih između venecijanske, turske i habsburške vlasti. Jedino je Dubrovnik, s područjem od Pelješkoga poluotoka do Prevlake, bio suvereni teritorijalni entitet sa statusom republike.

Unatoč kulturološkim, društvenim i jezičnim utjecajima vladajućih zemalja (u dalmatinskom području aktivno su se govorila i pisala tri jezika: latinski, talijanski i hrvatski), valja istaknuti da je hrvatski narod, uz prihvaćanje i usvajanje europskih utjecaja, nastojao njegovati i očuvati vlastitu kulturnu baštinu, koja će se razotkriti i dodatno utemeljiti tijekom nacionalnog pokreta u 19. stoljeću.² Budući da hrvatske zemlje u tom razdoblju još nemaju usustavljene visokoobrazovne institucije, brojni naši umjetnici i znanstvenici svoja znanja i vještine mahom stječu u talijanskim gradovima, primjerice u Veneciji, Firenci i Rimu. Upravo je takva sudbina i četvorice istaknutih glazbenika našeg područja ovoga razdoblja, koji su barem određen, ako ne i većinski period svojeg života, proveli u inozemstvu. Bili su to Andrija Starić Motovunjanin (Andrea Antico de Montona, de Antiquis, Antiquus, Anticho, Antigo) iz Motovuna, zatim Franjo Bosanac (Fanciscus Bossinensis) i Andrija Patricij Petrić (Andrea Patricio) s Cresa te Julije Skjavetić (Giulio

Schiavetti, Schiavetto) iz Šibenika (?).³ Već samo iz navoda imena uočljivi su talijanizirani ili latinizirani prijevodi *schia-vonskih* imena, zasigurno s razlogom jednostavnije asimilacije u talijanske umjetničke i znanstvene krugove.

Iako ta skladateljska četvorka, još uvijek skromnim dostupnim podacima o životu i radu, pruža zanimljive mogućnosti istraživanja svakog ponaosob, u ovome radu, a u smjeru stalne intrinzičnosti rasvjetljavanja nepoznatoga o poznatome u glazbi i umjetnosti, nastojale su se prikazati trenutačno dostupne informacije o životu i djelovanju istaknutog dalmatinskog polifoničara renesanse, Julija Skjavetića.

Jedan je od poticaja za navedeni rad i navod muzikologinje Koraljke Kos (r. 1934.): „Ono bitno novo u glazbenom govoru Patricija i Skjavetića jest činjenica da je svako njihovo djelo koncipirano kao jedinstvena cjelina, kao izraz individualne stvaralačke volje, i da je njegova formalna koncepcija izraz novog shvaćanja zvuka i novog odnosa prema tekstu.“⁴ Upravo taj citat potkrjepljuje činjenicu da su rad i djelo Julija Skjavetića iznimno važni za validaciju našeg glazbeno-kulturološkog nasljeđa razdoblja renesanse te već gotovo stotinu godina intrigiraju brojne muzikologe, s ciljem konačne prosudbe i vrednovanja njegova skladateljskoga rada. No, vremenska udaljenost nastanka primarnih izvora, uz brojne društvene i političke prilike 20. stoljeća, dovela je do danas razmjerno malenoga broja sačuvanih notnih izvora te izazovnom učinila mogućnost stvaranja sustavne analize skladateljskih postupaka te jasne komparacije Skjavetića s europskim renesansnim polifoničarima. Stoga, u odnosu na početno ponovno rasvjetljavanje Skjavetićeve djelovanja potrebno je istaknuti trenutačno stanje istraživanja i dostupnost građe.

Plamenčevim tragom

Prvi u tome smjeru, početkom 20. stoljeća, temelje je postavio „začetnik moderne hrvatske muzikologije“, Dragan Plamenac (1895. – 1983.),⁵ koji podastire put plejadi hrvat-

1 Jakob BUCHARDT: *The Civilization of the Renaissance in Italy*, Beč: The Phaidon Press – New York: Oxford University Press, 1937, 89-145; 201-203.

2 Slobodan Prosperov NOVAK: *Slaveni u renesansi*, Zagreb: Matica hrvatska, 2009, 112-117.

3 Lovro ŽUPANOVIĆ: *Stoljeća hrvatske glazbe*, sv. 1, Zagreb: Školska knjiga, 1980, 26-27.

Lovro ŽUPANOVIĆ: *Centuries of Croatian Music*, vol. 1, Zagreb: MIC, 1984, 30-31.

4 Koraljka KOS: Hrvatska glazbena kultura u razdoblju renesanse, *Arti musices*, 9 (1979) 1, 30.

Koraljka KOS: Croatian music culture during the period of the Renaissance, *Arti musices*, 2 (1979), 73.

5 ***, Plamenac, Dragan, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, Leksikografski zavod Miroslava Krležje. <https://enciklopedija.hr/clanak/plamenac-dragan> (pristup: 1. 10. 2025.)

Tom R. WARD: Plamenac, Dragan, *Grove Music Online*, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/>

skih i stranih muzikologa koji su doprinijeli rasvjetljavanju važnosti skladateljskoga rada Julija Skjavetića. Jedan od prvih izvora suvremene povijesti koji je potaknuo otkrivanje nepoznatoga o poznatome Juliju Skjavetića, bio je koncert *Iz hrvatske muzičke prošlosti*, održan 19. prosinca 1935. godine u Hrvatskome glazbenom zavodu u Zagrebu, pod Plamenčevom dirigentskom i uredničkom palicom. U programskoj knjižici navedenog koncerta i u Plamenčevoj uvodnoj riječi za istaknuti koncert, objavljenom u časopisu *Hrvatska revija* pod naslovom „O hrvatskoj muzici u vrijeme renesanse“,⁶ nakon gotovo četrsto godina počinju se rasvjetljivati oskudni, no znameniti podatci o Juliju Skjavetiću, koji i danas, devedeset godina od prve Plamenčeve objave, intrigiraju i pružaju poticaj za daljnja istraživanja.

Skladbe Julija Skjavetića, koje je Plamenac priredio za izvedbu na navedenom koncertu, objavljene su tek 1974. godine.⁷ Uz njih je otisnuta i uvodna studija o Juliju Skjavetiću, koja je poslije u revidiranom izdanju, uz ostale istaknute studije Plamenčevih radova koje donose sublimaciju nekih njegovih najznačajnijih znanstveno-umjetničkih doprinosa oživljavanju i ponovnom otkrivanju rane glazbe, nanovo otisnuta 1998. godine u priređivačkom odabiru muzikologa Ennia Stipčevića.⁸

Julije Skjavetić (Schiavetto, Schiavetti) – *Ex nihilo aliquid facere*

U svojim radovima Plamenac otkriva početne i do danas oskudne biografske podatke o Juliju Skjavetiću, navodeći kako je „u šezdesetim godinama 16. stoljeća bio u službi šibenskog biskupa Jerolima (Girolama, op. a.) Savorgnana, koji je u to vrijeme boravio na velikom crkvenom saboru u Trentu“.⁹ Važnost biskupa Girolama Savorgnana (1523. – 1591.)¹⁰ nadaje se i iz primarnih Skjavetićevih izvora,

gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000021900?r-skey=2GqtYc&result=1 (pristup: 1. 10. 2025.)

- 6 Dragan PLAMENAC: O hrvatskoj muzici u vrijeme renesanse, *Hrvatska revija*, IX (1936), 145–150.
- 7 Dragan PLAMENAC: *Julije Skjavetić (Giulio Schiavetti): Četiri moteta u 5 i 6 glasova (iz zbirke moteta, Venecija, 1564)*, Zagreb: JAZU, 1974.
- 8 Dragan PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća u Dalmaciji. Osam studija*, u: Ennio Stipčević (ur.), Zagreb: MIC – Split: Književni krug, 1998, 201–211.
- 9 *Ibid.* 201.
- 10 Usp. Josip SOPTA: Šibenski biskupi na Tridentskom saboru, u: J. Čuzela i sur. (ur.): *Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šišžgorić“, 2001, 248; Ennio STIPČEVIĆ: *Renaissance Music and Culture in Croatia*. Belgija: Brepols publishers, Turnhout, 2015, 259; Ennio STIPČEVIĆ: *Renansna glazba i kultura u Hrvatskoj*. Zagreb: KDV – MIC, 2017, 233; Fluvio

odnosno predgovora vlastitih otisnutih zbirka, u kojima je izražavao poniznost i zahvalnost biskupu Savorgnanu.¹¹ Navedeni podatci bili su poticaj Plamencu za daljnjim istraživanjem knjiga akata Šibenskog biskupskog arhiva kako bi eventualno pronašao ime našeg skladatelja i direktnu poveznicu s gradom Šibenikom. No, pretraživanjem knjiga br. 33 (1564. – 1565. – 1569.) i br. 34 (1566. – 1569. – 1572.), čiji vremenski raspon obuhvaća vrijeme djelovanja biskupa Savorgnana u Šibeniku, traženi su podatci izostali te su Skjavetićeve godina i pretpostavljeno mjesto rođenja i dalje ostali obavijeni velom tajne.¹²

O šibenskom biskupu Savorgnanu također nema mnogo podataka, no usporedno s podacima o Skjavetiću ipak se nadaje više uputnica. Prema Plamenčevim prvotnim informacijama, obitelj Savorgnano bila je vrlo vjerojatno njemačkog podrijetla te se oko 1200. godine uselila u pokrajinu Friuli u Italiji.¹³ Daljnje informacije o biskupovoj obitelji rasvijetlio je Ennio Stipčević u svojoj knjizi *Renaissance Music in Croatia*.¹⁴

Zanimljiva informacija koju iznosi Plamenac, a usko je vezana i za našeg skladatelja, jest održavanje trećeg dijela Tridentskog koncila u Trentu od 1562. do 1563. godine.¹⁵ Teolog Josip Sopta navodi kako je Girolamo Savorgnano u Trento stigao 13. listopada 1561. godine, a „u njegovoj pratnji, osim članova uže obitelji: brata Marcantonija i drugih, bili su teolog iz reda servita Bl. Djevice Marije Amans iz Brescie i skladatelj Julije Skjavetić“.¹⁶ U konzultiranoj monografiji o povijesnim uspomnama biskupije u Brescii, ime navedenog teologa zapisano je kao Ambrogio da Brescia, za kojega se navodi da je prvi put kao teolog prisutan na sjednici Tridentskog koncila održanoj u Bologni 2. svibnja 1547. godine, a u razdoblju se od 1561. do 1563.

BONATI SAVORGNAN D'ISOPPO: *Girolamo Savorgnan vescovo di Sebenico*, Udine: Accademia di scienze, lettere e arti, 1970.; L. ŽUPANOVIĆ: *Stoljeća...*, 34; L. ŽUPANOVIĆ: *Centuries...*, 35.

- 11 Usp. Julije SKJAVETIĆ: *Li madrigali a quattro et a cinque voci*. Venecija: Girolamo Scotto, 1563. (RISM A/I S 1536).
- 12 Usp. Julije SKJAVETIĆ: *Motetti a cinque et a sei voci. Libro primo*. Venecija: Girolamo Scotto, 1564. (RISM A/I ID: 1000000403).
- 13 Usp. Dragan PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća...*, 202–203. Zapise u knjigama rođenih i umrlih u Šibeniku, dvadesetih godina 20. stoljeća, proučavao je i don Krsto Stošić (1884. – 1994.) te je u svojem rukopisu, pod nazivom *Muzički život u šibenskoj prošlosti*, naveo neke članove obitelji Skjavetić s početka 16. stoljeća, ne navodeći izvor gdje su podatci pronađeni.
- 14 D. PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća...*, 203.
- 15 Usp. E. STIPČEVIĆ: *Renaissance Music...*, 259–260; E. STIPČEVIĆ: *Renansna glazba...*, 223–233.
- 16 Usp. J. SOPTA: Šibenski biskupi..., 242–246; Željko TOLIĆ: Il Concilio di Trento (1545 – 1563), *Služba Božja*, 61(2021) 3, 383–392; D. PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća...*, 203.
- 17 Usp. J. SOPTA: Šibenski biskupi..., 242; E. STIPČEVIĆ: *Renaissance Music...*, 259; E. STIPČEVIĆ: *Renansna glazba...*, 233.

godine prvi put navodi kao teolog šibenskoga biskupa (Girolama Savorgnana, op. a.) u Trentu.¹⁷ Na tome mjestu zanimljiva je činjenica usporedbe navoda Sopte i Stipčevića s obzirom na pratnju biskupa Savorgnana i mjesta njihova zajedničkog polaska i susreta. Prema trenutačno dostupnim informacijama, postoji mogućnost da cjelokupna delegacija biskupa Savorgnana nije krenula iz Šibenika, nego se moguće na određenom mjestu u Italiji sastala i zajedno doputovala u Trento. Budući da već gotovo cijelo jedno stoljeće ne možemo rasvijetliti životni vijek skladatelja Julija Skjavetića, s primarnim istraživanjima provedenima u Šibeniku i šibenskoj biskupiji, možda je potrebno cjelokupnu građu sagledati iz nekog drugog rakursa i postaviti hipotezu da je Skjavetić već djelovao u Italiji za vrijeme dolaska biskupa u Trento, 1561. godine.

Iako ova hipoteza ima vrlo malu vjerojatnost potvrđivanja, postojala bi mogućnost njezina potkrjepljenja iz posveta koje se mogu iščitati u ranije navedenim Skjavetićevim izdanjima. Potrebno je istaknuti kako je prijevode dviju posveta, zbirke madrigala iz 1563. i zbirke moteta iz 1564. godine, pri čemu je posveta toj zbirci notirana na 28. prosinca 1563. godine, objavio muzikolog Lovro Županović u serijskoj publikaciji *Spomenici hrvatske glazbene prošlosti*.¹⁸ U posveti izdaju zbirke madrigala za četiri i pet glasova, iz 1563. godine, Skjavetić navodi kako je tu zbirku objavio s namjerom otplate duga prema biskupu Savorgnanu. O kakvoj je vrsti duga riječ te kada je on stvoren, trenutačno ostaje mogućnost samo pretpostavke. No, vrlo je vjerojatno, da bi Skjavetić imao mogućnost tako bliskog odnosa s biskupom Savorgnanom, zasigurno ga je morao upoznati na početku biskupove službe u Šibeniku te, kako i Stipčević navodi, uočiti ga kao nadarenog glazbenika i uzeti pod svoje mecenatsko okrilje.¹⁹ Svakako, postavljena pitanja i moguće hipoteze zahtijevaju daljnja i dublja istraživanja društveno-povijesnog konteksta vremena i mjesta mogućeg djelovanja našeg skladatelja te iščitavanja arhivskih spisa hrvatske i talijanske provenijencije, koji bi zasigurno mogli iznijediti nove podatke i rasvijetliti život i djelovanje Julija Skjavetića. Ono što je

svakako sigurno jest to da je Skjavetić u biskupovoj službi ostao do kraja Tridentskog koncila, o čemu svjedoče njegova sačuvana izdanja odabranih djela i zbirka u Veneciji.

Ad acta

U vidu očuvanosti glazbene građe, potrebno je istaknuti kako se u razdoblju renesanse, s obzirom na stupanj razvijenosti tehnologije notnoga tiska, partiturna dionica tiskala tako da je svaka dionica/glas bila otisnuta u zasebnom sveščiću. Takav način tiskanja nije bio uvjetovan samo tadašnjom tehnologijom tiska nego i praktičnošću izvedbe djela, pri čemu je svaki izvođač, a najčešće je bio jedan izvođač po dionici, imao potpun zapis svoje dionice cjelokupne skladbe ili zbirke. Tada se vrlo vjerojatno nije moglo predvidjeti da će takav način tiskanja glazbenih izvora, u razdobljima koja slijede često dovesti do nepotpuno sačuvanih notnih materijala i nemogućnosti izvedbe te valorizacije djela u odnosu na skladateljske značajke pojedinog razdoblja. Upravo se to dogodilo i jednoj od dviju autorskih zbirka Julija Skjavetića, zbirci četveroglasnih i peteroglasnih madrigala iz 1563. godine. Za tu zbirku, prema navodima Dragana Plamenca, doznajemo da je još i prije Drugoga svjetskog rata bila sačuvana u nepotpunom obliku,²⁰ pri čemu su do danas u *Biblioteca dell'Accademia Filarmonica di Verona* u Veroni (IT) sačuvana gornja tri glasa: *Canto*, *Alto* i *Tenore*, a donje se dvije dionice, *Quinto* i *Basso*, vode kao nestale.²¹

Slika 1. Julije Skjavetić (Giulio Schiavetto), *Li madrigali a quatro e a cinque voci novamente composti* (Venecija: Girolamo Scotto, 1563.), *Tenore*, naslovnica, Accademia filarmonica²²

17 Usp. Paolo GUERRINI: *Brescia e il Concilio di Trento*. u: P. Guerrini (ur.), *Monografie di storia Bresciana. Memorie storiche della diocesi di Brescia*, XIV. Brescia: Scuola Tipografica Opera Pavoniana, 1947, 94–103.

18 Usp. Lovro ŽUPANOVIĆ (ur.): *Julije Skjavetić: Vokalne skladbe II. Svjetovne, Madrigali i gregeske u četiri i pet glasova (1562., 1563., 1564.)*, *Spomenici hrvatske glazbene prošlosti*, 12, Zagreb: Društvo hrvatskih skladatelja, 2004, XIII; Lovro ŽUPANOVIĆ (ur.): *Julije [Giulio] Skjavetić [Schiavetti; Schiavetto] Vokalne skladbe I. Duhovne. Moteti u pet i šest glasova (1564)*, *Spomenici Hrvatske glazbene prošlosti*, 11, Zagreb: MIC Koncertne direkcije Zagreb, 1996, VI–VII.

19 Usp. E. STIPČEVIĆ: *Renaissance Music...*, 259; E. STIPČEVIĆ: *Renaissance glazba...*, 233.

20 D. PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća...*, 203.

21 RISM: A/I 1536

22 Navedena fotografija preuzeta je iz: E. STIPČEVIĆ: *Stipčević, Renaissance glazba...*, 232.

Potrebno je istaknuti da su se tijekom Drugoga svjetskog rata brojne srednjoeuropske knjižnice, pogotovo germanske provenijencije, s gotovo kompletnom građom, u svrhu očuvanja od ratnih stradanja, iseljavale u istočne i jugoistočne europske knjižnice.²³ Dokaz tomu jest ponovno pronađena pojedina notna građa za koju se smatralo da je nakon rata izgubljena,²⁴ no s druge strane, pojedina su se glazbena djela u navedenim premještanjima djelomično zagubila te danas, u odnosu na razdoblje prije Drugoga svjetskog rata, više nemamo potpuno sačuvanu notnu građu.²⁵ Stoga, povremena ponovna „otkrića“ zagubljenih djela ili dionica potiču intrinzičnu motivaciju znanstvenika za stalnim traženjem i mogućnosti cjelovita sagledavanja i analiziranja kojeg glazbenog djela. O tome također svjedoči nanovo pronađena zbirka peteroglasnih i šesteroglasnih Skjavetićevih moteta iz 1564. godine, „najvažnijeg spomenika hrvatske renesanse glazbe“, kako navodi Stipčević.²⁶ Naime, prema uvodnoj studiji Dragana Plamenca uz suvremenu transkripciju Skjavetićevih četiriju moteta,²⁷ istaknuto je kako je ta zbirka do Drugog svjetskog rata bila u potpunosti očuvana u Državnoj knjižnici u Berlinu, no nakon rata gubi joj se trag.²⁸ Nasreću, zbirka je ponovno pronađena u *Biblioteke*

Jagiellonske u Krakówu, a njezino je suvremeno izdanje priredio Županović 1996. godine.²⁹

Pregled sačuvanih i trenutačno poznatih djela i zbirka Julija Skjavetića prikazan je u sljedećoj tablici:³⁰

Skjavetić u korelaciji – *Exemplus discimus*

Upravo zahvaljujući Županovićevim suvremenim edicijama, Skjavetićev nevelik, no svakako značajan sačuvan skladateljski opus, potaknuo je pojedine muzikologe na analizu i usporedbu njegovih skladateljskih tehnika s istaknutim europskim franko-flamanskim polifoničarima toga doba, koji su u isto ili približno vrijeme živjeli i svojim djelovanjem bili vezani za Veneciju i Italiju. U navedenom smjeru ističu se radovi Koraljke Kos, koja je u nekoliko studija nastojala potkrijepiti često poentiranu tvrdnju, da je Skjavetić najistaknutiji hrvatski predstavnik franko-flamanske polifonije 16. stoljeća.³¹ U članku *Madrigali Andrije Patricija i Julija Skjavetića u svom vremenu*,³² uspoređujući Skjavetićevo stvaralaštvo s istaknutim talijanskim renesansnim skladateljima, poput Orlanda di Lassa (fl. 1530./1532. – 1594.) i Cipriana de Rore (fl. 1515./1516. – 1565.), izrađena je analiza Skjavetićevih prvih dvaju madrigala iz 1562. godine u odnosu na istoimene madrigale navedenih talijanskih skladatelja. U analizi uočene su pojedine sličnosti u smjeru ritamske podudarnosti uglazbljenja tekstualnog predloška i odabira izbora modusa za isti tekst te tehnike kadenciranja koje

23 Usp. Ennio STIPČEVIĆ: Ivan Lukačić u svjetlu starijih i novijih spoznaja. Ivan Lukačić, kapelnik splitske katedrale, u: M. Prović – D. Žuro (ur.): *Zbornik radova međunarodnog znanstveno-umjetničkog simpozija povodom 400. obljetnice izdanja zbirke „Sacrae cantiones“*, Split: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2022, 25.

24 Primjer navedenog jest godina 1983. i ponovni pronalazak zbirke *Sacrae cantiones* Ivana Lukačića, muzikologa Ennia Stipčevića (Usp. E. STIPČEVIĆ: *Ivan Lukačić*, 23–25).

25 Primjer navedenog jest zbirka peteroglasnih madrigala dubrovačkog skladatelja Lamberta Courtoysa iz 1580. godine. U diplomskome radu obranjenom na *Centre d'études supérieures de la Renaissance*, Sveučilište u Toursu (FR) 2013. godine, izrađena je rekonstrukcija nedostajućih dvaju glasova u prvome madrigalu Zbirke, *Tra i duri scogli*. Usp. Ivana PETRAVIĆ: *Lambert Courtoys. Madrigal en Dalmatie et la reconstruction des deux voix qui manquent (Cantus et Altus) dans le premier madrigal Tra i duri scogli sur le recueil Madrigali a cinque en 1580*, Mémoire de Master 2e année, Tours: CESR, Université François-Rabelais, 2013. Sublimirani rezultati tog diplomskog rada objavljeni su 2017. godine. Usp. Ivana PETRAVIĆ – Ennio STIPČEVIĆ: *Varia Ragusina. Studije i ogledi o starim knjigama i muzikalijama dubrovačkim*. Dubrovnik: OMH u Dubrovniku, 2017.

26 E. STIPČEVIĆ: *Renaissance Music...*, 262; E. STIPČEVIĆ: *Renasansna glazba...*, 237.

27 D. PLAMENAC: *Julije Skjavetić*, IX–X.

28 Primjerak ove zbirke, prije no što je dospio u Državnu biblioteku u Berlinu, bio je pohranjen u Ministerijalnoj biblioteci (Kirchen-Ministerialbibliothek) u njemačkom gradu Celle (Usp. Robert EITNER: *Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten [...]*, 1903, 9, Leipzig: Breitkopf & Haertel, 16 u svezi s: Robert EITNER: *Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten [...]*, 1900, 9, Leipzig: Breitkopf & Haertel, 16). Plamenac je za potrebe koncerta održanog 1935. godine posjedovao fotokopiju navedene zbirke, no ona je krajem 30-ih godina 20. stoljeća nestala u pljački njegovog stana (Usp. E. STIPČEVIĆ, Ivan Lukačić, 24).

29 Usp. Lovro ŽUPANOVIĆ: *Julije Skjavetić i njegova knjiga moteta. Sveta Cecilija*, LXVI, 1996, 59.; L. ŽUPANOVIĆ: *Julije Skjavetić...*

Ponovnu suvremenu transkripciju cjelokupne zbirke moguće je pronaći na mrežnoj stranici francuskog istraživačkog tima *RicercaLab*, u projektu *Renaissance Music in Croatia*: https://ricercar.croatia.cesr.univ-tours.fr/search?query=schiavetto&query_type=keyword&record_types%5B%5D=Item&record_types%5B%5D=File&record_types%5B%5D=Collection&submit_search=Search (pristup: 15. 10. 2025.)

30 Podatci izneseni u tablici temelje se na sljedećim istraženim i kompariranim internetskim stranicama i katalozima:

RISM: <https://rism.online/search?q=schiavetto#sources-993120348> (pristup: 15. 10. 2025.)

RePIM: <https://repim.itatti.harvard.edu/resource/repim:formSearch> (pristup: 15. 10. 2025.)

RicercaLab: *Renaissance Music in Croatia*: https://ricercar.croatia.cesr.univ-tours.fr/search?query=schiavetto&query_type=keyword&record_types%5B%5D=Item&record_types%5B%5D=File&record_types%5B%5D=Collection&submit_search=Search (pristup: 15. 10. 2025.)

31 Usp. D. PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća...*, 201.

32 Koralja KOS: *Madrigali Andrije Patricija i Julija Skjavetića u svom vremenu*. Prilog analizi njihova djela, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za muzičku umjetnost*, Knj. 377, 1978, 277–314.

skladatelj	naziv djela	vrsta	naziv zbirke	godina izdanja	mjesto izdanja	tiskar	autor teksta	stanje građe	arhiv	izvor
skupina skladatelja	<i>Appariran per me le stelle</i> [f. 8]	madrigal	<i>I dolci harmoniosi concerti fatti fa diversi eccellentissimi musici sopra varii soggetti. A cinque voci. Libro secondo. Novamente insieme raccolti et posti in luce.</i>	1562.	Venecija	Girolamo Scotto	/	S, A, T, B, Q	Staats- und Stadtbibliothek, Augsburg Bayerische Staatsbibliothek, München [digitalizirano] Archivo Musical de la Catedral de Valladolid, Valladolid Bibliothèque du Musée Condé, Chantilly	RISM: B/I 1562 6 ID: 993120314 Vogel: 1962: 1562 2
skupina skladatelja	<i>Era il bel viso suo</i> [f. 11]	madrigal	<i>I dolci harmoniosi concerti fatti fa diversi eccellentissimi musici sopra varii soggetti. A cinque voci. Libro secondo. Novamente insieme raccolti et posti in luce.</i>	1562.	Venecija	Girolamo Scotto	Ariosto, L. from Orlando furioso, canto XI ottava 65	S, A, T, B, Q	<i>Idem.</i>	RISM: B/I 1562 6 ID: 993120314 Vogel: 1962: 1562 2
Julije Skjavetić / Giulio Schiavetto / Schiavetti	25 kompozicija	madrigali	<i>Li madrigali a quattro et a cinque voci</i>	1563.	Venecija	Girolamo Scotto	Ariosto, L.; Petrarca, Francesco; Boiardo, Matteo Maria	S, A, T, [Q, B]	Biblioteca dell'Accademia Filarmonica di Verona, Verona	RISM: A/I S 1536 ID: 990057979 NVogel: 2588
Julije Skjavetić / Giulio Schiavetto / Schiavetti	18 kompozicija	motet	<i>Motetti a cinque et a sei voci libro primo</i>	1564.	Venecija	Girolamo Scotto	/	S, A, T, B, Q	Biblioteka Jagiellońska, Kraków	RISM: A/I: Enteldrucke vor 1800, vol. 1.-9. 1971-1981 ID: 100000403 Vogel: 1962: 1564 1
skupina skladatelja	<i>Giathé tanda fantiga</i> [f. 28]	gregeska	<i>Di Manoli Blessi il primo libro delle Greghesche con la musicha disopra, composta da diversi autori, a quatro, a cinqu, a sei, a sette & a otto voci</i>	1564.	Venecija	Antonio Gardano	Molino, A.	S, A, T, B, [Q f. 1-8]	Österreichische Nationalbibliothek, Musiksammlung, Wien The British Library, London	RISM: B/I 1564 16 ID: 993120348 Vogel: 1962: 1564 1
skupina skladatelja	<i>Deh non far</i> [f. 29]	gregeska	<i>Di Manoli Blessi il primo libro delle Greghesche con la musicha disopra, composta da diversi autori, a quatro, a cinqu, a sei, a sette & a otto voci</i>	1564.	Venecija	Antonio Gardano	Molino, A.	S, A, T, B, [Q f. 1-8]	<i>Idem.</i>	RISM: B/I 1564 16 ID: 993120348 Vogel: 1962: 1564 1

Tablica 1: Prikaz sačuvane notne građe Julija Skjavetića

odgovaraju suvremenoj skladateljskoj praksi toga doba, što u konačnici dovodi do podupiranja ranije poentirane tvrdnje o Skjavetićevim skladateljskim sposobnostima.³³ Nadalje, u spomenutoj analizi Skjavetićevih potpuno sačuvanih djela uočljiva je poveznica s istaknutim talijanskim skladateljima toga doba, pri čemu se postavlja pitanje, je li doista postojala stvarna veza navedenih skladatelja ili se Skjavetić s njihovim djelima i tehnikama skladanja susreo samo putem otisnutih izdanja toga doba. To je pitanje koje će u budućim istraživanjima svakako biti potrebno dodatno rasvijetliti.

No, slaba saznanja o navedenom razlog mogu pretpostaviti, sve donedavno, manjoj zainteresiranosti europske znanstvene zajednice za kulturološka postignuća u razdoblju renesanse u slavenskim zemljama, pri čemu su skladatelji tih zemalja tretirani „kao pripadnici drugih kulturnih sfera, i često se čak i izostavljala njihova nacionalna pripadnost“.³⁴ Nasreću, posljednjih petnaestak godina situacija se mijenja i interes srednjoeuropskih znanstvenih krugova za stvaralaštvo slavenskih, pa tako i hrvatskih zemalja u doba renesanse doživljava svoju ponovnu renesansu.³⁵

Zaključak

Evidentno je da zanimanje za skladatelja Julija Skjavetića već dugi niz godina ne jenjava, što potvrđuju brojni znanstveni doprinosi prikazani u ovome radu.³⁶ Ponekad „gusta magla“ koja se obaviye oko kojeg područja izazove protuučinak u odnosu na odustajanje i potakne iskonsku čovječju, a zatim i znanstvenu motivaciju da otkrije što se krije iza ugla. Iako se informacije o Skjavetiću postupno rasvijetljavaju, ponekad i po više puta, svojom kvalitetom kada se razotkriju, dodatno podupiru znanstvenu intrinzičnu motivaciju kako bi se pokušala dobiti cjelovitija slika našeg skladatelja. Iako su u radu otvoreni neki mogući putokazi za daljnja istraživanja, prostora za kreativnost i promišljanje o mogućem Skjavetićevu stilu života i njegovim životnim putovima, naravno, ima još. Jedan od zanimljivih pogleda na

njegovo stvaralaštvo svakako može biti i trgovački put njegovih skladba, i onih za života i onih nakon smrti.³⁷ Budućim pregledavanjem kataloga vezanih za navedenu tematiku, možemo očekivati da će nas put možda navesti i prema jednoj zbirci za koju je danas izgledno da je postojala, no trenutno joj je zametnut svaki trag. Naime, riječ je o mogućoj drugoj knjizi moteta, za koju se pretpostavlja da je možda bila otisnuta 1565. godine. Navedena pretpostavka stvorena je na temelju sljedećih informacija: s jedne strane, nakon izdane knjige peteroglasnih i šesteroglasnih moteta iz 1564. godine, na naslovnici je otisnuto *Libro primo*, no s druge strane, stari katalogi tiskanih muzikalija, donose razne informacije o otisnutim notama našeg skladatelja i pod raznim varijantama njegova prezimena. U sljedećoj tablici prikazani su rezultati pretraživanja koje je proveo Dragan Plamenac u četirima katalogima:³⁸

33 Usp. K. KOS: *Madrigali Andrije Patricija i Julija Skjavetića...*, 281–296.

34 K. KOS: *Hrvatska glazbena kultura...*, 9.

35 Usp. Ivano CAVALLINI: The 'Other' Coastal Area of Venice: Musical Ties with Istria and Dalmatia, u: K. Schiltz (ur.): *A Companion to Music in Sixteenth-Century Venice*, 2 (2018), Nizozemska: Koninklijke Brill, Leiden, 493–527.

36 Ne treba svakako izostaviti djela i istaknutih korničara glazbene povijesti hrvatskog prostora, muzikologa Josipa Andreisa (1909. – 1982.) i Mihe Demovića (1934. – 2023.), no trenutno u ovaj rad nisu uključeni, jer u edicijama koje su u ovom radu navedene, podatci o Skjavetiću su opsežniji i detaljniji.

37 Poticaj za ovu temu pruža članak Tima Cartera i knjiga Elizabeth L. Eisenstein, koja je prvi put bila otisnuta 1983., ali i istraživanja muzikologa Županovića, objavljena u uvodnoj studiji izdanju Skjavetićevih madrigala i gregeska. Usp. Tim CARTER: Music-Selling in Late Sixteenth-Century Florence: The Bookshop of Pietro di Giuliano Morosi, *Music & Letters*, 70 (1989) 4, 438–504; Elizabeth L. EISENSTEIN: *The Printing Revolution in Early Modern Europe. Second Edition*, Cambridge University Press, 2005; L. ŽUPANOVIĆ (ur.): *Julije Skjavetić: Vokalne skladbe II...*, XII.

38 Usp. D. PLAMENAC: *Glazba 16. i 17. stoljeća...*, 204–205.

autor	naziv kataloga	godina izdanja	str.	naziv skladatelja	navod tiskane muzikalije za koju se veže skladatelj
DRAUD, Georg M.	Bibliotheca classica, Siue Catalogus Officinalis in quo singulis singularum facultatum ac professionum libri [...] recensentur. Francofurti apud Nicolauum Hoffmannum.	1611.	1226	Schiavetti	Motetti 5. 6. vocum. Venet. 1565.
FÉTIS, François-Joseph	Biographie universelle des musiciens et bibliographie générale de la musique, 7. Paris: Libraire de Firmin Didot frères, fils et Co. Imprimeurs de l'Institut. Rue Jacob, 56.	1866.	456	Schiavelli (Jules)	Motetti a cinque e sei voci: Venise, 1565.
EITNER, Robert	Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten [...], 9, Leipzig: Breitkopf & Haertel.	1903.	16	Schiavetto, D. M. Giulio	Motetti a 5 voci et a 6 voci. Lib. Vineggia 1563 Scotto [Celle] Li Madrigali a 4 et 5 voci. Nuovamente composti. Vinegia 1563 Scotto [Verona] Blessi's 1. lib. delle Greghesche 1564: Giathi tanda fantiga 4 voc. u. Deh non far 5 voci.
VOGEL, Emil	Bibliography of Italian Secular Vocal Music Printed between the Years 1500-1700. U A. Einstein (Ur.) Notes, Second Series, 3(2), 154-169.	1946.	160-169	Schiavetti, Giulio	1562. I dolci et harmoniosi concerti. (as 15621) Libro secondo 1564: Canto / Di Manoli Blessi / il primo libro dele greghesche

Tablica 2. Prikaz rezultata kataloga tiskanih muzikalija s navodima o izdanjima Julija Skjavetića

Iz navedenih informacija uočljive su šarolike godine koje se pridodaju uz moguća ista ili različita izdanja našeg skladatelja. Iako se s jedne strane može s opravdanom sumnjom pretpostaviti da su godine izdanja pogreškama prepisivane, s druge strane, možda su rani zapisi Drauda i Fétisa za 1565. godinu označili drugu zbirku moteta, koja je prema broju glasova istovjetna prvoj zbirci, a koja danas još uvijek nije otkrivena.³⁹

Na temelju iznesenoga, navedene moguće hipoteze ovoga rada u daljnjim će se istraživanjima rasvijetliti s ciljem argumentiranog tumačenja iznijetih nedoumica i pretpostavaka koje će nove istraživačke nadgradnje u bliskoj budućnosti zasigurno verificirati i/ili odbaciti.

39 Usp. L. ŽUPANOVIĆ (ur.): *Julije Skjavetić: Vokalne skladbe II...*, XII.

Bibliografija

- BONATI SAVORGNAN D'ISOPPO, Fluvio: *Girolamo Savorgnan vescovo di Sebenico*, Udine: Accademia di scienze, lettere e arti, 1970.
- BUCHARDT, Jakob: *The Civilization of the Renaissance in Italy*, Beč: The Phaidon Press – New York: Oxford University Press, 1937.
- CARTER, Tim: Music-Selling in Late Sixteenth-Century Florence: The Bookshop of Pietro di Giuliano Morosi, *Music & Letters*, 70 (1989) 4, 438–504.
- CAVALLINI, Ivano: The 'Other' Coastal Area of Venice: Musical Ties with Istria and Dalmatia, u: K. Schiltz (ur.): *A Companion to Music in Sixteenth-Century Venice*, 2. Nizozemska: Koninklijke Brill, Leiden, 2018, 493–527.
- EISENSTEIN, Elizabeth L.: *The Printing Revolution in Early Modern Europe. Second Edition*, Cambridge University Press, 2005.
- GUERRINI, Paolo: Brescia e il Concilio di Trento, u: P. Guerrini (ur.): *Monografie di storia Bresciana. Memorie storiche della diocesi di Brescia*, XIV. Brescia: Scuola Tipografica Opera Pavoniana, 1947, 94–103.
- KOS, Koraljka: Croatian music culture during the period of the Renaissance. *Arti musices*, 2 (1979), 45–89.
- KOS, Koraljka: Hrvatska glazbena kultura u razdoblju renesanse, *Arti musices*, 9 (1979) 1, 5–37.
- KOS, Koraljka: Madrigali Andrije Patricija i Julija Skjavetića u svom vremenu. Prilog analizi njihova djela, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za muzičku umjetnost*. Knj. 377 (1978), 277–314.
- NOVAK, Slobodan Prosperov: *Slaveni u renesansi*, Zagreb: Matica hrvatska, 2009.
- PETRAVIĆ, Ivana – STIPČEVIĆ, Ennio: *Varia Ragusina. Studije i ogledi o starim knjigama i muzikalijama dubrovačkim*, Dubrovnik: OMH u Dubrovniku, 2017.
- PETRAVIĆ, Ivana: *Lambert Courtoys. Madrigal en Dalmatie et la reconstruction des deux voix qui manquent (Cantus et Altus) dans le premier madrigal* Tra i duri scogli sur le recueil Madrigali a cinque en 1580, Mémoire de Master 2e année, Tours: CESR, Université François-Rabelais, 2013.
- PLAMENAC, Dragan: *Glazba 16. i 17. stoljeća u Dalmaciji. Osam studija*, u: E. Stipčević (ur.), Zagreb: MIC – Split: Književni krug, 1998.
- PLAMENAC, Dragan: *Julije Skjavetić (Giulio Schiavetti): Četiri moteta u 5 i 6 glasova (iz zbirke moteta, Venecija, 1564)*, Zagreb: JAZU, 1974.
- PLAMENAC, Dragan: O hrvatskoj muzici u vrijeme renesanse, *Hrvatska revija*, IX (1936), 145–150.
- SKJAVETIĆ, Julije: *Li madrigali a quattro et a cinque voci*, Venecija: Girolamo Scotto, 1563.
- SKJAVETIĆ, Julije: *Motetti a cinque et a sei voci. Libro primo*, Venecija: Girolamo Scotto, 1564.
- SOPTA, Josip: Šibenski biskupi na Tridentskom saboru, u: J. Čuzela i sur. (ur.): *Sedam stoljeća Šibenske biskupije*, Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2001, 237–249.
- STIPČEVIĆ, Ennio: Ivan Lukačić u svjetlu starijih i novijih spoznaja. Ivan Lukačić, kapelnik splitske katedrale. u: M. Prović – D. Žuro (ur.): *Zbornik radova međunarodnog znanstveno-umjetničkog simpozija (povodom 400. obljetnice izdanja zbirke „Sacrae cantiones“*, Split: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2022, 17–27.
- STIPČEVIĆ, Ennio: *Renaissance Music and Culture in Croatia*, Belgija: Brepols publishers, Turnhout, 2015.
- STIPČEVIĆ, Ennio: *Renesansna glazba i kultura u Hrvatskoj*, Zagreb: KDVL – MIC, 2017.
- STOŠIĆ, Krsto: Muzički život u šibenskoj prošlosti. Rukopis, .
- TOLIĆ, Željko: Il Concilio di Trento (1545 – 1563), *Služba Božja*, 61 (2021) 3, 357–394.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro (ur.): Julije [Giulio] Skjavetić [Schiavetti; Schiavetto] Vokalne skladbe I. Duhovne. Moteti u pet i šest glasova (1564), *Spomenici Hrvatske glazbene prošlosti*, 11, Zagreb: MIC Koncertne direkcije Zagreb, 1996.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro (ur.): Julije Skjavetić: Vokalne skladbe II. Svjetovne, Madrigali i gregeske u četiri i pet glasova (1562., 1563., 1564.), *Spomenici hrvatske glazbene prošlosti*, 12. Zagreb: Društvo hrvatskih skladatelja, 2004.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: *Centuries of Croatian Music*, 1. Zagreb: MIC, 1984.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: Julije Skjavetić i njegova knjiga moteta, *Sveta Cecilija*, LXVI (1996), 58–59.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: *Stoljeća hrvatske glazbe*, 1. Zagreb: Školska knjiga, 1980.

Elektronički izvori

- ***, Plamenac, Dragan. (2013 – 2024). Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://enciklopedija.hr/clanak/plamenac-dragan> (pristup: 1. 10. 2025.)
- RicercaLab: Renaissance Music in Croatia: https://ricercar.croatia.cesr.univ-tours.fr/search?query=schiavetto&query_type=keyword&record_types%5B%5D=Item&record_types%5B%5D=File&record_types%5B%5D=Collection&submit_search=Search (pristup: 15. 10. 2025.)
- RePIM: <https://repim.itatti.harvard.edu/resource/repim:formSearch> (pristup: 15. 10. 2025.)
- RISM: <https://rism.online/search?q=schiavetto#sources-993120348> (pristup: 15. 10. 2025.)
- WARD, Tom R. (20. 1. 2001.). Plamenac, Dragan. *Grove Music Online*. <https://www.oxfordmusiconline.com/grove-music/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000021900?rsk=2GqtYc&result=1> (pristup: 1. 10. 2025.)

Summary

A Review and Systematization of the Available Material on Julije Skjavetić

This paper explores the cultural and musical context of the Renaissance in Europe and its influence on Croatian lands, focusing especially on the little-known Dalmatian composer Julije Skjavetić. The Renaissance, marked by renewed interest in Antiquity and major artistic, scientific, and musical innovations, saw the rise of modal harmony, complex polyphony, and new vocal forms such as the madrigal, chanson, and motet. In the Croatian territories, divided at the time between Venetian, Ottoman, and Habsburg rule, Renaissance influences were strongest along the Dalmatian coast, with Dubrovnik as the only autonomous republic. Despite strong external cultural pressures, Croatian artists sought to preserve their own heritage while pursuing education mostly in Italian cultural centers.

Among the notable 16th-century Croatian musicians who were active abroad, there were Andrea Antico, Franciscus Bossinensis, Andrea Patricio, and Julije Skjavetić. Their Italianized names reflect the need for easier integration into Italian artistic circles. This paper concentrates on Skjavetić, whose surviving works and limited documentation continue to attract musicological interest. Scholars such as Koraljka Kos emphasize his innovative musical language and unified formal conception, underscoring his importance for understanding Croatian Renaissance music. Modern interest in Skjavetić began with musicologist Dragan Plamenac, who in the early 20th century initiated research into his life and works and revived the performance of his compositions. Plamenac's studies, later expanded by Lovro Županović, Ennio Stipčević, and others, attempted to trace Skjavetić's biography. Available documents suggest that in the 1560s Skjavetić served Bishop Girolamo Savorgnano of Šibenik, accompanying him to the Council of Trent. However, archival searches in Šibenik have not verified Skjavetić's origins or exact birth details, leaving much of his life still undiscovered. Hypotheses propose that he may have been active in Italy even before joining Savorgnano's retinue.

A major problem in studying Skjavetić's music is the fragmentary survival of his works, partly due to Renaissance printing practices in which each vocal part was issued separately. His 1563 madrigal collection survives incomplete, with two lower voices missing, while his 1564 motet book, once thought lost after World War II, was rediscovered in Kraków and published in a modern edition by Lovro Županović. These editions enabled analyses comparing Skjavetić with Franco-Flemish and Italian contemporaries such as Orlando di Lasso and Cipriano de Rore, revealing stylistic affinities in mode, rhythm, and cadential technique.

Recent decades have seen growing European interest in Slavic Renaissance culture, leading to a renewed assessment of Skjavetić as

Croatia's most significant representative of 16th-century polyphony. This paper concludes by emphasizing ongoing research challenges, including the possibility of a lost second motet book (possibly from 1565) hinted at in early catalogues. Future archival work may clarify such uncertainties and offer a fuller picture of Skjavetić's life, oeuvre, and historical significance.

KEYWORDS: *Julije Skjavetić [Giulio Schiavetto, Schiavetti], the Renaissance, Venice, madrigal, motet*